

**Sakarya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi**

**Sakarya University
Journal of Educational Faculty**

**17. ULUSAL EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ
(01-03 EYLÜL 2008)
BİLDİRİLER
(PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK)**

ÖZEL SAYI 17/4 (Mayıs 2009)

ISSN:1303-0310

www.ef.sakarya.edu.tr/dergi

DÜZENLEME KURULU BAŞKANI
Prof. Dr. Ersin ALTINTAŞ

DÜZENLEME VE EŞGÜDÜM
Yrd. Doç. Dr. Mustafa KOÇ
Yrd. Doç. Dr. Çetin BAYTEKİN

DÜZENLEME KURULU ÜYELERİ

Vahdettin SEVİNÇ
Ercan MASAL
Mustafa KOÇ
Aytekin İŞMAN
Ramazan ABACI
Ersin ALTINTAŞ
Engin YILMAZ
Bünyamin KOCAOĞLU
İsmail GÜLEÇ
Kenan OLGUN
Ahmet ESKİCUMALI
Cüneyt BİRKÖK
Hasan Basri GÜNDÜZ
Mehmet ÖZDEMİR
Mustafa ALTUN
Turan ÇAKIR
Ö. Erkan AKGÜN
Bayram ÇETİN
Murat İSKENDER
Sevgi COŞKUN KESKİN
Aysun Ö. KAPLAN
Havva YAMAN
Mustafa BAYRAKÇI
Erkan YAMAN
Talip TUZTAŞ
Osman TİTREK
Çetin BAYTEKİN
Mehmet Barış HORZUM
Yüksel GÜÇLÜ
Gülten HERGÜNER

İzzet KURBANOĞLU
Aynur BOZKURT
BOSTANCI
Ünsal UMDU
TOPSAKAL
Mustafa YILMAZLAR
Halil İbrahim SAĞLAM
Osman KÖSE
Melek MASAL
İsmail ÖNDER
Fikret RAMAZANOĞLU
Şule BARAN
Hamza ÇALIŞICI
Orhan KOCAMAN
Metin ÇENGEL
Aytaç KAYA
Hilal SÜSLÜ
Sare ERGÜN
Alparslan KARAPINAR
Tayfun DOĞAN
Ayşe KOLUNSAĞ
Mehmet GEDİZLİ
Şenol BEŞOLUK
Suzan CÖMERT
Nurgül KOCAMAN
Sebahat ŞAHİN
Selçuk Sırrı TERCAN
Aydın KİPER
Fidan ÖZBEY
Basri ÖZÇELİK

Nurcan İLERİ
Aysel FERAH
Ergün ÖZTÜRK
Ahmet SAKİN
Elif Atabek YİĞİT
Fatma SAPMAZ
Zeynep DEMİRTAŞ
Suat KOL
Nesrin AKINCI ÇÖTOK
Onur İŞBULAN
Özlem YAHŞİ
Berna KORKMAZ
Demet ZAFER
Zeliha DEMİR
Duygu HARMANDAR
Duygu GÜR
Ahmet AKIN
Ayşegül KARA
Canan SOLA
Ebru DEMİR
Candan CENGİZ
Mithat TAKUNYACI
Özlem CANAN
Ayşe Nesibe
KÖKLÜKAYA
Fatma BAŞARAN
Murat KUL
Nuran KANDAZ GELEN

KONGRE SEKRETARYASI
Araş. Gör. Duygu GÜR
Araş. Gör. Ahmet AKIN
Araş. Gör. Fatma SAPMAZ
Araş. Gör. Ebru DEMİR
Araş. Gör. Nesrin AKINCI ÇÖTOK
Araş. Gör. Demet ZAFER
Araş. Gör. Canan SOLA
Araş. Gör. Onur İŞBULAN
Araş. Gör. Ayşegül KARA
Araş. Gör. Özlem YAHŞİ CEVHER
Araş. Gör. Zeynep DEMİRTAŞ

İÇİNDEKİLER

Araştırma Görevlilerinin İletişim Becerileri ile Benlik Saygıları Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından Belirlenmesi Kemal OĞUZ ER, Uğur GÜRGÂN	10
Başarı Yönelimleri, Motivasyon ve İş-doyumu: Yapısal Eşitlik Modeli Ahmet AKIN, Bayram ÇETİN, Hasan Basri GÜNDÜZ	22
Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtlarında Çalışan Personelin Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi Abdullah ATLI, Mustafa KUTLU	29
Çocuklar İçin Sosyal Beceri Eğitim Programına Katılan 6 Yaş Çocukların Eğitim Programı Sonrası Sosyal Problem Çözmede Kullandıkları Kategorilerin İncelenmesi Esra DERELİ, Ramazan ARI	48
Duygusal Zeka Yeteneği, İş Doyumu ve Tükenmişlik Arasındaki İlişki: Okul Öncesi Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma Ayşe ÖZTÜRK, M. Engin DENİZ	68
Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Utangaçlık Düzeyleri ve Benlik Saygılarına İlişkin Bir İnceleme Hakan TURAN, Yıldız ÖZTAN ULUSOY	79
El Sanatları Eğitiminin Rehabilitasyon Ve Özel Eğitim Kurumlarında Uygulanması Sonucunda Gözlemlenen Davranış Değişiklikleri Üzerine Bir Çalışma Esra DERELİ, Songül ARAL	89
Farklı Sosyo-Kültürel Çevrede Yetişen 6 Yaş Çocukların Dil Ve Psiko-Sosyal Gelişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Esra DERELİ, Gülay TEMİZ	99
Fen Öğretimine Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi Asuman Seda SARACALOĞLU, İlke Evin GENÇEL, Nilgün YENİCE	113
Görsel Sanatlar Eğitiminde Ölçme-Değerlendirme Yöntemi Arayışları Abdullah AYAYDIN	127
İlköğretim Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi (Bingöl İl Örneği) Murat TEKİN, Özden TAŞGIN	136
İlköğretim Sekizinci. Sınıf Öğrencilerinin Aile İçi ve Okulda Yaşanan Şiddet ve Saldırganlığa Yönelik Tutumları Aylin YAZICIOĞLU, Mehmet Ali ÇAKIR	144
Lise Öğrencilerinde Depresyonun Yordayıcıları Atılğan ERÖZKAN	155
Matematik Öğretimi Üzerine Yazılmış Olan Bilimsel Makalelerin Hakem Değerlendirme Sürecinin Analizi Ashhan YILMAZ, Dilek Sezgin MEMNUN, Murat ALTUN	166
Matematik Öğretmen Adaylarının Kendi Kendine Öğrenmeye Hazırlık Düzeyleri Kürşat YENİLMEZ, İsmail ŞAN	179
Meslek Lisesi Öğrencilerinin Öğrenci Seçme Sınavına (ÖSS) Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi Gülay EKİCİ Mustafa ÇEVİK	195

Meta Değerlendirmeye Farklı Bir Bakış: Fazi Düşünce Çetin SEMERCİ	207
Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Resmi Okullarda Ve Özel Dershanelerde Görevli Biyoloji Öğretmenlerinin Öğretmen İletişim Davranışlarının Öğrenci Görüşlerine Göre Karşılaştırılması Gülşah BAŞOL	217
Motivasyonel, Bilişsel ve Bilişüstü Yeterlilikler Ölçeği (MBBYÖ) Türkçeye Uyarlama ve Geçerlik Güvenirlik Çalışması Dr. Hilal AKTAMIŞ, Sanem UÇA	231
OKS Sınavına Hazırlanan İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi (Batman İl Örneği) Murat TEKİN, Özden TAŞĞIN, Emin ALTINOK	240
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Ve Öğretmenlerin Mesleki Ve Kişisel Yeterliliklerine Yönelik Kendilerini Algılamaları Üzerine Bir Araştırma Devlet ALAKOÇ PİRPIR, Rukiye KONUK ER, Nadir ÇELİKÖZ	247
Okullarda Şiddet Ve Nedenleri M. Akif HELVACI	263
Orta Öğretim Kurumları Rehberlik Programı İle İlgili Rehber Öğretmen Görüşleri Gülün YAZICI ÇELEBİ	279
Orta Öğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Liderlik Davranışlarının İncelenmesi (Ordu İl Örneği) Murat TEKİN, Özden TAŞĞIN	288
Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyleri Kemal KAYIKÇI, Özlem SAYIN	295
Öğretmen Adaylarındaki Öğrenci Kontrol Algısının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkisi: Bir PATH Analizi Çalışması Engin KARADAĞ, Nuri BALOĞLU, Sedat YÜKSEL, Tuğba KORKMAZ	312
Öğretmen Adaylarının Atanma Kaygılarının Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Sürecine Etkileri Ahmet Zeki SAKA, Arzu SAKA	321
Öğretmen Adaylarının Bilimsel Araştırma Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi Zekeriya NARTGÜN, Müge ULUMAN, Çiğdem AKIN, Tülay ÇELİK, Ceren ÇEVİK, Hicran ŞANLI, Adnan GÜLÖZER	334
Öğretim Elemanlarının ve Öğrencilerin Bağlı Değerlendirme Sistemi Hakkındaki Görüşleri Gülşah BAŞOL	345
Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi Gülşah BAŞOL, Uğur GÜRGÂN	361
Pedagojik Eleştiri Yöntemiyle Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (Resim Bölümü) Öğrencilerinin Sanat Eleştirisi Yapabilme Başarımları Handan BÜLBÜL	373

Performans Ödevlerine Yönelik Bir Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması Eşref AKKAŞ, Mehtap ÇAKAN	381
Resmi ve Özel İlköğretim Okulları ile Dershanelerde Öğretmen ve Öğrenci Motivasyonu (Bursa İli Örneği) Feyyat GÖKÇE	395
Sınıf Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma Elvan YILDIRIM OKUTAN, Sena Yar DURASI	405
Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Matematiğe Yönelik Tutumları İle Matematiğe Yönelik Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (C. B. Ü. Eğitim Fakültesi Örneği) Ahmet YUMUŞAK, Fatma ÇELİK	416
Sosyal Anksiyete Bozukluğunun (Sosyal Fobi) Doğası: Bir Gözden Geçirme Tayfun DOĞAN, Fatma SAPMAZ	425
Sosyal Bilgiler Dersi ve Empati Çiğdem KAN	439
Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi Hüseyin ÇALIŞKAN	448
Teste Hazırlık ve Testi Yanıtlama Stratejilerini Belirleme Ölçeği Bayram BIÇAK	458
Türkçe / Türk Dili Ve Edebiyatı Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi Asuman Seda SARACALOĞLU, Nuri KARASAKALOĞLU, İlke Evin GENCEL	469
Türkçe Öğretmen Adaylarının Lisans Eğitimi Sürecinde Beklenti Düzeylerindeki Değişikliklerin Değerlendirilmesi Melike SATI, Onur ER, Funda DEMİR	481
Üniversite Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlığa Yükledikleri Nedenler Melek DEMİREL, Özlenen Özdiyar	490
Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Faaliyetlerinin Sosyoekonomik Boyutu Üzerine Bir İnceleme Osman GÜLDEMİR, Seher ERSOY	504
Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Dışa Vurum Düzeyleri Ve Psikopatolojileri Mustafa KOÇ, Murat İSKENDER, Tuğba Seda ÇOLAK, Betül BAYRAKTAR	519
Üniversite Öğrencilerinin Red Duyarlılığı Etkileyen Faktörler Atılğan ERÖZKAN	535
Üniversite Öğrencilerinin Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerine Bakışları Mustafa KOÇ, Murat İSKENDER, Naciye ÖZKARA	545
Üniversite Öğrencilerinin Sınıfında Algıladıkları Empatik Atmosfer İle Benlik Saygıları Arasındaki Etkileşimin Sosyal Özyeterlikle İlişkisi Mehmet KANDEMİR, Osman ÇAKIR, Hasan EŞİCİ	557
Üstün Zekah Ve Normal Zekah Lise Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilim Düzeylerinin Karşılaştırılması Serap EMİR, Çiğdem Nilüfer UMAR	569

TÜRKÇE / TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETİMİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Asuman Seda SARACALOĞLU* Nuri KARASAKALOĞLU**
İlke Evin GENCEL***

ÖZET

Eldeki çalışmanın amacı, Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin sözü edilen derslere ilişkin tutumlarını belirleyen Likert tipi geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Ölçek; Sınıf öğretmeni, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olmak üzere toplam 269 öğretmene uygulanmıştır. Ölçeği geliştirme aşamasında, uzman görüşleri de alınarak oluşturulan tutum maddeleri, çeşitli aşamalardan geçerek son halini almıştır. Ölçek 5 faktörde toplanan 25 maddeden oluşmaktadır. Faktör analizi yapılarak son halini alan tutum ölçeğinin Cronbach-Alfa iç tutarlık katsayılarının . 67 ile . 90 arasında değiştiği tespit edilmiştir. 5'li Likert türünde olan ölçeğin alt boyutları; Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Yönelik Olumsuz Tutum, Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Yönelik Olumlu Tutum, Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Konularına İlişkin Tutum/ Dilbilgisi Konularına İlişkin Tutum, Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmekten Kaygı Duyma ve Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Önem Verme olarak adlandırılmıştır. Geçerli ve güvenilir bir araç olan Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimine Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin araştırmalarda kullanılması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, Öğretmen, Tutum Ölçeği

ABSTRACT

The aim of this study was to develop a reliable and valid Likert type attitude scale in order to assess Turkish /Turkish Language and Literature teachers' attitudes towards Turkish courses. The scale was administered to 269 teachers in total, among, Primary schools teacher, Turkish and Turkish Language and Literature teachers. In the development stage of the scale, the attitude items which were created on the opinions of the field experts, has taken its final form going through various steps. There are total 25 items which were found in 5 factors.

The reliability coefficient coefficient of the final version of the scale was found to vary between . 67 and . 90 after factor analysis was carried out. The subscales of a five point likert scale are; Negative attitude towards Turkish/Turkish Language and Literature courses, Positive attitude towards Turkish/Turkish Language and Literature courses, Attitude towards Turkish/Turkish Language and Literature courses/ Attitude towards grammar courses, Anxiety about teaching Turkish/Turkish Language and Literature courses and Importance of Turkish/Turkish Language and Literature courses.

It is assumed that Teacher Attitude Scale Towards Turkish/Turkish Language and Literature courses, which is a valid and reliable tool, can be used in other studies.

Keywords: Turkish/Turkish Language and Literature courses, Teacher, Attitude scale

GİRİŞ

Yaşadığımız çağın yükselen değerlerinden en önemlisi bilgidir. Bu nedenle, çağımızın başarılı insanı, bilgiyi kullanabilen ve üretebilen insan olacaktır. Nitekim nitelikli

* Prof. Dr. , Adnan Menderes Üniversitesi, sedasaracal@gmail. com,

** Yrd. Doç. Dr. , Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi nkarasakaloglu@adu. edu. tr

*** Yrd. Doç. Dr. , Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ilke. evin@gmail. com

davranışların uygulama alanı bulabilmesi, bireylerin öncelikle bağımsız düşünebilen, duygu, düşünce ve tasarılarını doğru ve etkili anlatabilen, anlatılanı doğru anlayabilen özelliklerle donatılmış olmasını gerekli kılmaktadır.

Bireyler arasındaki iletişimi, duygu ve düşünce birlikteliğini, ulus bilincinin oluşmasını, ulusun ve insanlığın kültür birikiminin sonraki nesillere aktarılmasını sağlayan dil, aynı zamanda düşünmenin geliştirilmesinde ve öğrenmenin oluşturulmasında da bütünleştirici rol oynamaktadır. Dilin, bireysel ve toplumsal işlevlerini yerine getirebilmesi, anlama ve anlatma olanaklarını olabildiğince artıran Türkçe öğretimiyle gerçekleştirilir. Bireyin kendini gerçekleştirme, gelişme ve değişimlere uyum sağlayacak biçimde kendini yetiştirme ve toplumsallaşması açısından Türkçe kritik bir öneme sahiptir.

Bununla birlikte Türkçe öğretiminin temel amaçları arasında bireylere doğru, açık ve etkili bir iletişimi gerçekleştirebilecek dilsel beceriler kazandırma, onların düşünme güçlerini geliştirme, yetkinleştirme ve toplumsallaştırma süreçlerine katkıda bulunma yer almaktadır.

Anlama ve anlatımı geliştirmeyi amaçlayan Türkçe öğretimi birçok kavram, bilgi ve ilkeyi içeren bir beceri sürecini kapsamaktadır. Öğrencilere kazandırılması gereken bilgiler öğretmenler tarafından öğrenciler için beceri durumuna getirilmezse, gençler tüm yaşamları boyunca iletişim kurmada, duygu, düşünce ve isteklerini ifade etmede sorunlarla karşılaşır. Bu nedenle öğrencilere dil becerilerini kazandırmada model olan öğretmenlerin Türkçe'ye yönelik tutumları daha çok önem arz etmektedir (Belet, 2005).

İlgi ve tutum, bir derse ya da konuya karşı olumlu düşüncelere sahip olma, dersi sevme ya da onunla ilgili olarak olumlu duyuşsal özellikler gösterme hali veya bir derse ve konuya karşı olumsuz düşüncelere sahip olma, dersi sevmeme ya da onunla ilgili olarak olumsuz duyuşsal özellik gösterme haline kadar uzanan iki kutuplu tek bir niteliktir (Bloom, 1979). Tutumlar, diğer psikolojik değişkenlerde görüldüğü gibi doğrudan gözlemlenemeyen gizli ve kuramsal değişkenlerdir. Tutumların varlıkları ve boyutları ancak etkiledikleri davranışlar gözlemlenerek anlaşılabilir. Bu nedenle tutumlar ile davranışlar arasında paralel bir ilişkiden söz etmek mümkündür (İnceoğlu, 2004: 151). Duyuşsal alan, bireylerin ilgi ve tutum gibi duyuşsal yönlerini ortaya çıkardığı için onlara yönelik ilgi envanterleri, tutum ölçekleri, vb. geliştirilerek bu özellikleri ölçülebilir.

Günümüzde dil öğrenmede duyuşsal faktörlerin rolünü belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar gittikçe artmaktadır. Duyuşsal alan; tutum, motivasyon, kaygı, benlik saygısı, empati, öz-yeterlik gibi özellikleri kapsamaktadır ve bu özellikler dil öğrenmede temel etmenler olarak görülmektedir (Arseven, 1979; 1986; MacIntyre ve Gardner, 1991; Brown, 1994; Oxford, 1994; Andres, 2002-03, Deniz ve Tuna, 2006; Karasakaloğlu ve Saracaloğlu, 2006).

Eğitim, tutumları değiştirmede önemli bir araç olduğundan öğretmenlerin gerek kendi derslerine gerekse sosyal yaşamdaki diğer olgulara yönelik öğrenci tutumlarının ne olduğunu, nasıl ölçüleceğini bilmeleri eğitimin niteliğini artırmada önemli bir etken olabilir.

Yapılan yurtiçi ve yurtdışı alanyazın taraması daha çok daha çok ilköğretim (Yaman, 1999; Gelen, 2004; Belet, 2004; Kılıç, 2005; Çörek, 2006; Deniz ve Tuna, 2006; Kaya, 2006; Yetim, 2006; Kayıran, 2007), öğrencileri ile öğretmen adaylarının Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı dersine (Büyükkurt, 1989; Karasakaloğlu ve Saracaloğlu, 2006; Bağcı, 2007;) yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlayan çalışmaların gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır. Yine ilgili literatür daha çok ilköğretim (Arseven, 1979; Bölükbaş, 2004; Çörek, 2006; Deniz ve Tuna, 2006;) ortaöğretim ( ) ve yükseköğretim öğrencilerine (Büyükkurt, 1989) yönelik Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı öğretimine ilişkin tutum ölçeği geliştirme çalışmalarının gerçekleştirildiğini de göstermektedir. Halen eğitim sisteminde görev yapan öğretmenlere yönelik Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi tutum ölçeğine ise ulaşılamamıştır. Bu bağlamda, Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı alanında çalışan öğretmenler için Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı öğretimine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi gerekli görülmektedir.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin bu derslerin öğretimine ilişkin tutumlarını belirleyen Likert tipi geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma Türkçe / Türk Dili öğretimine ilişkin bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Bu amaçla araştırma tarama modelinde desenlenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Aydın ili ilçelerinde ilköğretim ve orta öğretim okullarında görev yapan Türkçe, Türk dili edebiyatı ve sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise 135'i kadın, 134'ü erkek olmak üzere toplam 269 öğretmen oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin %20, 4'ü (n=55)'ünün Türkçe öğretmenliği, % 49, 4 (n=133)'ünün Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği, % 30, 1 (n=81)'inin ise sınıf öğretmenliği mezunu olduğu görülmektedir.

Ölçek Geliştirme Aşamaları

Araştırmada araştırmacılar tarafından, yetişkin düzeyinde geçerlik güvenilirlik çalışmaları yapılan Türkçe Dersinin Öğretimine İlişkin Öğretmen Tutum Ölçeği geliştirilmeye çalışılmıştır. Türkçe Dersinin öğretimine İlişkin Öğretmen Tutum Ölçeği Likert tipi bir ölçektir. Likert tipi ölçekler bireyin kendisi hakkında bilgi vermesi esasına dayanır. Birey çeşitli özellikler bakımından kendisini gözleyerek kendisi hakkındaki gözlemlerini bildirir. Likert tipi ölçeklere dereceleme toplamlarıyla ölçekleme de denir (Tavşancıl, 2005: 138; Tezbaşaran, 1996: 7). Ölçeğin geliştirilme işlemleri dört aşamada gerçekleştirilmiştir.

1. Madde Havuzu oluşturma

Ölçek için öncelikle Türkçe dersi, Türk Dili ve Edebiyatı dersi öğretim ilkeleri, yöntem ve teknikleri, öğretmenlik mesleğinin temel nitelikleri, öğrenme öğretme süreci incelenmiş ve bunların öğretmen tutumları ile ilişkisi araştırılmıştır. Konu ile ilgili

literatür taraması yapılmıştır (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1995; Sever, 2000; Kılıç, 2005; Tokatlı, 2005; Çörek, 2006; Köse, 2007; Epçaçan ve Erzen, 2008; Erdem, 2008). Bu tarama doğrultusunda 84 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerden 42'si olumlu ve 42'si de olumsuz (ters) maddedir.

2. Uzman Görüşünün Alınması

Oluşturulan denemelik maddeler uzman görüşüne sunulmadan önce, her bir ifade tek tek okunmuştur. Maddeler, form ve kapsam geçerliği açısından da incelenmiştir. Deneme maddeleri, deneme uygulaması aşamasına uygun hale getirilerek deneme formu hazırlanmıştır.

Testi oluşturan maddelerin, ölçülmek istenen davranışı ölçmede nicelik ve nitelik olarak yeterli olup olmadığının göstergesi, kapsam geçerliğidir. Kapsam geçerliğine sahip bir test, ölçülecek davranış alanı için iyi bir davranış örnekleme sahip olmalıdır. Kapsam geçerliğini test etmede kullanılan mantıksal yollardan biri, uzman görüşüne başvurmaktır. Uzmandan beklenen, testin taslak formunda yer alan maddelerin kapsam geçerliği bakımından değerlendirilmesidir. Uzman görüşleri, açık ve/veya kapalı uçlu sorulardan oluşan bir uzman değerlendirme formundan yararlanarak alınabilir (Büyüköztürk, 2005).

Kapsam geçerliği çalışması kapsamında uzmanların görüşlerine başvurulmuştur. Bu görüş ve önerilerin değerlendirilmesi sonucunda 84 maddenin 10'u çıkarılmış ve bazı maddeler yeniden düzenlenmiştir. Böylece denemelik ölçekte 74 madde yer almıştır.

3. Ön Deneme Aşaması

Geliştirilen denemelik form Aydın ili, merkez ilçe okullarından X ilköğretim / ortaöğretim okulunda görev yapmakta olan 269 öğretmene uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizi için SPSS 11. 5 paket programı kullanılmıştır.

Ölçekte yer alan maddeler şu şekilde puanlanmıştır:

Olumlu Maddelerde;	Olumsuz Maddelerde;
"Tamamen Katılıyorum" = 5	"Tamamen Katılıyorum" = 1
"Katılıyorum" = 4	"Katılıyorum" = 2
"Biraz Katılıyorum" = 3	"Biraz Katılıyorum" = 3
"Katılmıyorum" = 2	"Katılmıyorum" = 4
"Hiç Katılmıyorum" = 1	"Hiç Katılmıyorum" = 5

4. Faktör Analizi ve Güvenilirlik Hesaplaması

Elde edilen verilerin faktör çözümlemesine uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Barlett's testleri uygulanmıştır. Türkçe Dersinin öğretimine İlişkin Öğretmen Tutum Ölçeğinin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri . 890, Barlett's testi sonucu 4019, 599 (p <0. 01) olarak hesaplanmıştır. Bu iki testten elde edilen verilerden yola çıkarak örneklemin faktör analizi yapmak için üzerinde çalışılan örneklemin yeterli büyüklükte ve uygun dağılımda olduğu söylenebilir.

Faktör analizi aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi, az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir (Büyüköztürk,

2005). Faktör analizi, birden fazla bağımlı değişkene bağlı bir değişkeni açıklamakta katkısı olan bağımsız değişkenlerin (faktörlerin) sayısını ve bu bağımlı değişkenin koordinatlarını (faktör yüklerini) bulmada başvurulan yöntemdir (Turgut ve Baykul, 1992). Bu araştırmada faktör analizinde bir değişken azaltma ve anlamlı kavramsal yapılara ulaşmayı amaçlayan ve uygulamada en sık ve yaygın olarak kullanılan ve görece olarak da yorumlanması kolay olan "Temel Bileşenler" (Principal Components) ve faktör döndürme (Rotated Component Matrix) tekniği kullanılmıştır (Tavşancıl, 2005; Büyüköztürk 2005).

Araştırmada açıklayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Faktör analizi, birbiriyle ilişkili x tane değişkeni bir araya getirerek az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler) bulmayı amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir. Faktör analizinde aynı yapıyı ölçmeyen maddelerin ayıklanmasına ve faktör sayısına karar verirken bazı ölçütler dikkate alınır: Özdeğeri 1 ve daha yüksek maddeler önemli faktörler olarak alınır. Açıklanan varyans oranının yüksek olması, ilgili yapıyı iyi ölçtüğünü gösterir. Faktörün tanımladığı maddeyi ölçmesi için o faktörle olan ilişkisini gösteren faktör yük değerinin 0. 45 ve daha yüksek olması tercih edilir (Büyüköztürk, 2005).

Faktörlerin belirlenmesi amacı ile ilk olarak Temel Bileşenler Analizi yapılmıştır. Bunun için öncelikle varimax dönüşümü sağlanmıştır. Anti-imağ korelasyon katsayıları incelenerek . 50'den küçük olan maddeler ilk aşamada ölçekten atılmıştır. Her madde için standart sapma ve ortalama değerleri hesaplanmış, faktör analizi yapılmıştır.

BULGULAR

1. Faktör Analizine İlişkin Bulgular

İlk analizler sonrasında 21 madde ölçekten çıkartılmıştır. Kalan 53 madde üzerinde faktör analizi yapılmıştır. Analizi sonrasında 25 madde beş faktörde toplanmıştır. Her bir faktör maddeler ve ölçeğin genel kuramsal yapısı değerlendirilerek isimlendirilmiştir. Bu beş faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları toplam varyans % 66, 36'dır. Faktör 1 toplam varyansın % 18, 51'ini, faktör 2 % 17'sini, faktör 3 toplam varyansın % 11, 71'ini, faktör 4 % 10, 53'ünü, faktör 5 toplam varyansın % 8, 59'unu açıklamaktadır. Faktörlere ilişkin özdeğerler ve her bir faktörün açıkladığı varyans Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo1. Faktörlere İlişkin Özdeğer ve Varyans Değerleri

	Faktör Özdeğer	Varyans Yüzdesi (%)	Top Varyans %
1	9, 20	18, 51	18, 51
2	2, 67	17, 00	35, 51
3	1, 85	11, 71	47, 23
4	1, 51	10, 53	57, 76
5	1, 33	8, 59	66, 36

Varimax rotasyonunun ardından yirmi beş madde 5 faktörde toplanmış, kararlı yapı oluşmuştur. Her faktörde yer alan maddeler ve faktör yükleri Tablo 2'de belirtilmiştir. Her bir maddeye ilişkin faktör yükünün . 45 ve üzeri olması beklenmiştir. Tablo 2'de

görüldüğü gibi, deneme ölçeğinde yer alan 25 maddeye ilişkin faktör yükleri . 549 ile . 834 arasında değişmektedir.

Tablo2. Maddeler ve Faktör Yükleri

Maddeler	Faktör Yükü					Maddeler	Faktör Yükü				
	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5		Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5
TÖ76	, 806					TÖ29			, 802		
TÖ42	, 805					TÖ80			, 754		
TÖ40	, 781					TÖ50			, 717		
TÖ46	, 707					TÖ9			, 572		
TÖ22	, 703					TÖ10				, 834	
TÖ32	, 702					TÖ16				, 782	
TÖ2	, 600					TÖ26				, 758	
TÖ45		, 799				TÖ44				, 699	
TÖ65		, 795				TÖ60					, 757
TÖ71		, 741				TÖ13					, 749
TÖ51		, 712				TÖ56					, 694
TÖ81		, 706									
TÖ41		, 606									
TÖ17		, 549									

Faktör analizinin ardından her bir alt ölçeğe kuramsal temel ve maddelerin içerdiği anlam da düşünülerek ad verilmiştir. Faktörlerde yer alan maddeler ve faktör isimleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo3. Faktörlerde Yer Alan Maddeler ve Faktör Adları

Madde No	Madde Yönü	Faktör Adı	Madde
2.	(-)	Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Yönelik Olumsuz Tutum	Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı konularından nefret ederim.
22.	(-)		Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı dersleri sıkıcıdır.
32.	(-)		Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı öğretmekten hoşlanmam.
40.	(-)		Okullardaki Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı dersleri azaltılsa sevinirim.
42.	(-)		Türkçe /Türk Dili ve Edebiyatı derslerini sevmem
46.	(-)		Branşların en sevimsizinin Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı olduğuna inanırım.

76.	(-)		Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı derslerinden hoşlanmam.
45.	(+)	Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Yönelik Olumlu Tutum	Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı derslerinin bitmesini hiç istemem.
65.	(+)		Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı konuları ile ilgili kaynakları saatlerce okusam bıkmam.
71.	(+)		Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde kullanılabilecek materyal geliştirmekten zevk alırım.
81.	(+)		Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı dersi ile ilgili her konuya ilgi duyarım.
51.	(+)		Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı ile ilgili konularda araştırma yapmak hoşuma gider.
41.	(+)		Meslek seçmem gerekseydi, yine Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olmak isterdim.
19.	(+)		Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde zamanın nasıl geçtiğini anlamam.
9.	(+)		Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Konularına İlişkin Tutum/ Dilbilgisi Konularına İlişkin Tutum
50.	(-)	Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde dilbilgisi çalışmaları yapmak canımı sıkır.	
80.	(-)	Dilbilgisi çalışmalarından nefret ederim.	
29.	(+)	Türkçe dilbilgisi ile ilgili cümleleri çözümlenmekten hoşlanırım.	
10.	(-)	Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmekten Kaygı Duyma	Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı öğretirken yeterince başarılı olamamaktan korkarım.
16.	(-)		Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı öğretirken hata yapmaktan korkarım.
26.	(-)		Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde kendimi çaresiz hissettiğim zamanlar olur.
44.	(-)		Öğrencilerimin Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı ile ilgili sorularına yanıt verememekten korkarım.
56.	(-)	Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Önem Verme	Mümkün olsa, ders programlarından çıkarılmasını önereceğim derslerin başında Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı gelir.
60.	(-)		Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı derslerinin bir zaman kaybı olduğuna inanırım.
13.	(+)		Düşünme sistemini geliştirmede Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı derslerinin önemli olduğuna inanırım.

Ölçeğin birinci faktörüne “Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Yönelik Olumsuz Tutum”, ikinci faktörüne “Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Yönelik Olumlu Tutum”, üçüncü faktörüne “Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Konularına İlişkin Tutum/ Dilbilgisi Konularına İlişkin Tutum”, dördüncü faktörüne “Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmekten Kaygı Duyma” ve beşinci faktörüne “Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Önem Verme” adları verilmiştir.

2. Geçerlik Güvenirlik Çalışmalarına İlişkin Bulgular

2. 1. Geçerlik Çalışmaları

Ölçekte yer alan her bir maddenin içinde yer aldığı faktörle, her bir faktörün ise ölçeğin tamamı ile olan tutarlılığını test etmek amacı ile korelasyon hesaplamaları gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerde aynı faktörlerde (alt ölçeklerde) yer alan maddelerin birbirleri ile olan korelasyonlarının yüksek olması beklenmektedir. Tablo 4'te ölçekte yer alan maddelerin faktörleri ile olan korelasyonları verilmiştir.

Tablo 4: Faktörler ve Bu Faktörlerde Yer Alan Maddelerin Korelasyon Katsayıları

Madde No	Faktör 1	Madde No	Faktör 2	Madde No	Faktör 3	Madde No	Faktör 4	Madde No	Faktör 5
TÖ76	,890	TÖ45	,854	TÖ29	,835	TÖ10	,854	TÖ60	,825
TÖ42	,858	TÖ65	,829	TÖ80	,832	TÖ16	,774	TÖ13	,760
TÖ40	,810	TÖ71	,808	TÖ50	,818	TÖ26	,790	TÖ56	,759
TÖ46	,813	TÖ51	,760	TÖ9	,713	TÖ44	,745		
TÖ22	,824	TÖ81	,842						
TÖ32	,769	TÖ41	,770						
TÖ2	,612	TÖ17	,677						

Tablo 4 incelendiğinde her bir faktörde yer alan maddelerin faktörün geneli ile pozitif yönde ve olumlu bir ilişki gösterdiği görülmektedir.

Tablo 5'te ise her bir faktörün ölçeğin tamamı ile olan korelasyonuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde ölçeğin tamamı ile faktörler arasında orta düzeyde pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir. Faktörlere ilişkin değerlere bakıldığında faktör 2'de yer alan maddelerin en yüksek korelasyon katsayısına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Toplam-Faktör Korelasyonu

Korelasyon	Toplam	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5
Toplam	1	,752	,821	,752	,623	,510
Faktör 1	,752	1	,585	,545	,195	,429
Faktör 2	,821	,585	1	,605	,365	,270
Faktör 3	,752	,545	,605	1	,221	,281
Faktör 4	,623	,195	,365	,221	1	0,82
Faktör 5	,510	,429	,270	,281	0,82	1

** p< .001 düzeyinde anlamlı. * p< .005 düzeyinde anlamlı.

Her bir faktörün toplam ile olan korelasyonunun yüksek, birbirleri ile olan korelasyonlarının ise düşük olması beklenmektedir. Tablo 5 incelendiğinde özellikle faktör 3 ile faktör 4 ün düşük ilişki gösterdiği ve birbirinden farklı nitelikleri ölçtüğü söylenilebilir.

Ölçekte yer alan maddelerin olumlu tutum ile olumsuz tutuma sahip bireyleri ayırma gücünün belirlenebilmesi amacı ile her bir maddeye ilişkin alt-üst gruplar t-puanları hesaplanmıştır. Bağımsız gruplar t-testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Alt-Üst gruplar Bağımsız Gruplar t-testi Sonuçları

Madde No	t değeri	Madde No	t değeri	Madde No	t değeri	Madde No	t değeri	Madde No	t değeri
TÖ76	10, 95	TÖ45	23, 31	TÖ29	10, 76	TÖ10	20, 92	TÖ60	9, 06
TÖ42	10, 94	TÖ65	24, 12	TÖ80	9, 13	TÖ16	24, 58	TÖ13	10, 12
TÖ40	11, 91	TÖ71	17, 74	TÖ50	12, 94	TÖ26	17, 73	TÖ56	5, 58
TÖ46	8, 65	TÖ51	13, 21	TÖ9	10, 08	TÖ44	16, 40		
TÖ22	9, 36	TÖ81	19, 52						
TÖ32	12, 56	TÖ41	14, 35						
TÖ2	8, 17	TÖ17	11, 64						

* Tüm t değerleri . 001 düzeyinde anlamlıdır.

Ölçekte yer alan maddelerin t değerlerinin anlamlı olması ölçeğin olumlu tutum ile olumsuz tutumu ayırt edici nitelikte olduğunu göstermektedir.

2. 2. Güvenirlik Çalışmaları

Birbiri ile yüksek ilişki gösteren maddelerden oluşan ölçeklerin Cronbach alfa katsayısı yüksek olur. Cronbach alfa katsayısı, ölçek içinde bulunan maddelerin iç tutarlığının (homojenliğinin) bir ölçüsüdür. Ölçeğin alfa katsayısı ne kadar yüksek olursa, bu ölçekte bulunan maddelerin o ölçüde birbiri ile tutarlı olduğu ve aynı özelliğin öğelerini yoklayan maddelerden oluştuğu şeklinde yorumlanır (Tezbaşaran, 1996). Ölçekte yer alan her bir faktöre ilişkin Cronbach-alfa değerleri hesaplanmıştır.

7 maddeden oluşan faktör 1'in Cronbach alfa değeri 0, 90, 7 maddeden oluşan faktör 2'nin Cronbach alfa değeri 0, 89, 4 maddeden oluşan faktör 3'ün Cronbach alfa değeri 0, 80, 4 maddeden oluşan faktör 4'ün Cronbach alfa değeri 0, 79 ve 3 maddeden oluşan faktör 5'in Cronbach alfa değeri 0, 67 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları . 67 ile . 90 arasında değişmektedir. Faktörlere İlişkin Cronbach alfa değerleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Faktörlere İlişkin Cronbach-alpha Değerleri

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5
Cronbach-Alpha	0, 90	0, 89	0, 80,	0, 79	0, 67

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bireyin düşünce ve davranışlarına temel oluşturan tutumlar, bireyin öğrenmesi ile büyük ölçüde ilişkilidir. Bireylerin tutumlarının bilinmesi ve buna bağlı olarak öğretim sürecinde gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi, tutumların ölçülmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle eldeki araştırmada, Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı

öğretmenlerinin Türkçe derslerine ilişkin tutumlarının ölçülmesine yönelik bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Ölçek 25 maddeden oluşmaktadır. Yapılan dönüştürülmüş temel bileşenler analizi sonucunda 5 alt boyuttan oluşan kararlı bir yapıya ulaşılmıştır. Bu faktörler, araştırmacılar tarafından Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Yönelik Olumsuz Tutum, Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Yönelik Olumlu Tutum, Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Konularına İlişkin Tutum/ Dilbilgisi Konularına İlişkin Tutum, Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmekten Kaygı Duyma ve Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Önem Verme şeklinde adlandırılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları birinci faktör için 0, 90, ikinci faktör için 0, 89, üçüncü faktör için 0, 80, dördüncü faktör için 0, 79 ve beşinci faktör için 0, 67 olarak hesaplanmıştır.

Geçerlik ve güvenilirliği saptanmış olan bu tutum ölçeğinin Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı derslerini yürüten öğretmenlere, bu alanda bilimsel çalışmalar yapan araştırmacılara ve ilgili alanda öğrenim gören öğretmen adaylarına yararlı olacağı umulmaktadır.

Sonuç olarak, eğitimde duyuşsal özelliklerin önemi göz önünde bulundurulduğunda, bu özelliklerin ölçülmesine ilişkin ölçeklerin geliştirilmesi ve bu özelliklerin doğru olarak ölçülmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada literatürde eğitimle ilişkili olduğu belirtilen tutum üzerinde çalışılmış ve Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı derslerine yönelik bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine ait bulgular, söz konusu dersleri veren öğretmenlerin ilgili özelliğe ilişkin tutumlarını belirlemek üzere kullanılabilir nitelikte olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin geliştirilmesi Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı derslerini veren öğretmenler üzerinde olduğu için ölçek bunun dışındaki gruplarda kullanılacaksa, o gruplar üzerinden elde edilecek verilerle geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca, bu alanda akademik çalışma yapan ve lisansüstü eğitim gören bireylerin ölçek geliştirme çalışmalarına daha fazla ağırlık vermelerinin eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Geçerli ve güvenilir olan bu ölçeğin, farklı örneklem grupları üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yeniden yapılabilir. Bunun yanı sıra ölçek sadece dil bilimi alanında değil, diğer konu alanlarındaki öğretmenlere ve öğretmen adaylarına da uyarlanarak uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- ANDRES, V. (2002-03). The Influence Of Affective Variables On EFL/ESL. *Learning and Teaching*. <<http://www.njcu.edu/eill/Vol7/andres.html>> (Erişim tarihi: 09. 07. 2004).
- ARSEVEN, D. A. (1979). *Akademik Benlik Tasarımı ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki Konusunda Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Doçentlik Tezi. Ankara: Hacette Üniversitesi.
- BAĞCI, H. (2007). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatım Derslerine Yönelik Tutumları İle Yazma Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- BELET, Ş. D. (2005). *Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri ile Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BLOOM, B. S. (1979). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*. Çev. D. A. Özçelik. Ankara: MEB Yayınevi.
- BÖLÜKBAŞ, F. (2004). *Yansıtıcı öğretimin (reflective teaching) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik tutum ve başarıları üzerindeki etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BROWN, H. D. (1994) *Principles of Language Learning and Teaching*. Third Edition. Englewood Cliffs NJ: Prentice Hall.
- BÜYÜKKURT, G. (1989). *Yöntem Farklılığının Erişime Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: PegemA Yayıncılık,
- ÇÖREK, D. (2006). *İşbirlikli öğrenmenin Türkçe dersine ilişkin başarı ve derse yönelik tutum üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- DENİZ, S. ve S. TUNA. (2006). İlköğretim öğrencilerinin Türkçe derslerine yönelik tutumları: Köyceğiz örnekleme. *Milli Eğitim*. 35, 170: 339-350.
- EPÇAÇAN, C. ve ERZEN, M. (2008). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 1(4), 182-202.
- ERDEM, İ (2008). Öğretmen görüşlerine göre dil bilgisi konularının öğretilme güçlükleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6(1), 85-105.
- GELEN, İ. (2004). Bilişsel farkındalık stratejilerinin Türkçe dersine ilişkin tutum, okuduğunu anlama ve kalıcılığa etkisi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. 6-9 Temmuz 2004. Malatya.
- İNCEOĞLU, M. (2004). *Algı, İletişim*. Ankara: Elips Kitap Kesit Tanıtım. Ltd. Şti.
- KARASAKALOĞLU, N. ve SARACALOĞLU, A. S. (2006) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkçe Derslerine Yönelik Tutumları, Akademik Benlik Tasarımları İle Başarıları Arasındaki İlişki. *XV. Eğitim Bilimleri Kongresi*.
- KAVCAR, C. , OĞUZKAN, F. ve SEVER, S. (1995). *Türkçe Öğretimi. Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin*. Ankara: Engin Yayınevi.
- KAYA, F. (2006). *İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe dersinde bazı öğrenme stratejilerinin tutum ve okuduğunu anlamaya etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KAYIRAN, B. K. (2007). *Çoklu zekâ destekli Kubaşık öğrenme yönteminin Türkçe dersine ilişkin tutum ve okuduğunu anlamaya yönelik akademik başarı*

- üzerindeki etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Adana: Çukurova Üniversitesi.
- KILIÇ, Y. (2005). İlköğretim okullarında Türkçe eğitimiyle ilgili problemler üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 13 (1), 81-92.
- KÖSE, D. (2007). Ortak başvuru metni'ne uygun Türkçe öğretiminin başarıya ve tutuma etkisi. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 18, 107-118.
- MACINTYRE, P. and GARDNER, R. (1991). Methods and Results in the Study of Anxiety and Language Learning: A Review of Literature. *Language Learning*. 41, 85-117.
- OXFORD, R. (1994, October). Language Learning Strategies: An Update. *CAL Digest*. OERI.
- SEVER, S. (2000). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TAVŞANCIL, E. (2005). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TEZBAŞARAN, A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme*. Ankara: Psikologlar Derneği Yayınları.
- TOKATLI, S. (2005). Türkiye Türkçesinin Bugünkü Durumu Ve Sorunları Üzerine Yazılan Kitaplar. *C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*. 29 (2), 191-196.
- TURGUT, F. ve BAYKUL, Y. (1992). *Ölçekleme teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- YAMAN, B. (1999). *Birleştirilmiş Kubaşık Okuma ve Yazma Tekniğinin Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Okuduğunu Anlamaya Yönelik Akademik Başarıları İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumları Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- YETİM, H. (2006). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Matematik ve Türkçe Derslerine Yönelik tutumları ile bu derslerdeki başarıları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir